

Natalia Siruk**RESOLUTIONS OF THE CC CP (B) OF UKRAINE – DOCUMENTS FOR STUDYING
IDEOLOGICAL CAMPAIGNS IN UKRAINE
(LATE FORTIES – EARLY FIFTIES OF THE XXTH CENTURY)**

In the second half of the 1940s – early 1950s came a number of resolutions of the Central Committee of the Communist Party (Bilshovyks) of Ukraine – CC CP (b)U, dedicated to literature, history, philosophy, music, cinema and art in general. These decisions were part of the ideological campaign, known as «zhdanovschyna». Documents served as a means of political and ideological control of totalitarian power for the creative activity of intellectuals, the spiritual life of society. The point of party criticism was aimed at overcoming the original national content, special national flavor of Ukrainian literature and art, at «exposing Ukrainian bourgeois nationalism». During the period from 1944 to 1953 12 the most significant resolutions of the Central Committee of the Soviet Union Communist Party (Bilshovyks) – CC CPSU (b) and the CC CP (b) on ideological issues have been adopted. These sources laid the ideological foundation for an attack on all groups of intellectuals, the special atmosphere was created and as a result there were accusations and public criticisms. Prejudgments in estimates of science and culture leaders, volitional decisions were usual; unauthorized and incompetent administrative interference in creative activity has been manifested; the denial of basic freedoms of art. Party documents have been widely commented in the editorial and articles, in speeches at numerous meetings of workers of culture and art. The distorted assessment of the spiritual life in the country has been given; flimsy and unsubstantiated accusations against leading writers, artists and scientists have been put forward.

Key words: resolution, document, ideology, culture, plenum.

УДК: 08:002:004.01:34.06:94 (477)**Ігор Гайдаєнко****ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК НОВИЙ ЗАСІБ ПОДАННЯ
ІНФОРМАЦІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

У сучасних умовах розвитку суспільства, значна увага приділяється інформатизованому супроводу будь-якої професійної діяльності. Застосування нових засобів обміну інформацією дозволяє спростити процес професійного обміну знаннями та досвідом. Насамперед, це актуально у навчальному процесі, де використовуються навчальні і тестуючі програми з різних дисциплін. Аналіз особливостей структурної організації, дидактичних функцій та переваг застосування електронних підручників дозволяють показати їх ефективність у сприянні підвищенню рівня зацікавленості користувачів та позитивний вплив на особистісний розвиток студента, його якісну підготовку під час процесу навчання.

Ключові слова: електронний підручник, навчальний процес, інформаційно-комунікаційні технології, дисципліни, професійна діяльність.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи освіти є використання інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує подальше удосконалення навчального процесу, доступність, ефективність освіти. Одним із шляхів досягнення мети удосконалення навчального процесу є підготовка електронних підручників. Значення використання їх в освіті зростає за рахунок активного впровадження інформаційних технологій, які допомагають ширше передати матеріал з використанням засобів мультимедіа, зберігати великий обсяг інформації, тому використання електронних підручників дає змогу суттєво вплинути на результативність проведення занять, підвищити зацікавленість до навчання, сприйняття студентами матеріалу, що вивчається і розширити можливості навчального процесу загалом.

Метою статті є аналіз електронних підручників, визначення їх переваг та недоліків і можливостей їх застосування як нових засобів передачі інформації.

Питання, пов'язані із створенням та використанням електронних засобів навчання, зокрема електронних підручників, досліджувались такими науковцями: В. Агеєв, Н. Апатова, А. Башмаков, І. Башмаков, В. Биков, Л. Брескіна, А. Верлань, І. Вєтрова, Є. Вінниченко, В. Горох, Ю. Горошко, А. Гуржій, О. Данилова, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Іваськів, Л. Зайнутдінова, С. Карп, В. Ключко, О. Кохан, В. Лапінський, О. Лемента, С. Лещук, М. Львов, Ю. Машбиць, Н. Морзе, К. Осенков, А. Осін, А. Пеньков, С. Раков, Ю. Рамський, В. Редько, О. Резіна, І. Роберт, В. Руденко, М. Смульсон, О. Співаковський, О. Тищенко, Ю. Триус, А. Уваров, М. Шут та ін.

У сучасних умовах розвитку суспільства, велика увага приділяється комп'ютерному супроводу будь-якої професійної діяльності. Застосування нових засобів обміну інформацією дозволяє спростити процес професійного обміну знаннями та досвідом. Насамперед, це актуально у навчальному процесі, де використовуються навчальні і тестуючі програми з різних дисциплін. Застосування мультимедійних засобів на заняттях дозволяє підвищити не тільки інтерес до майбутньої спеціальності, але і успішність по даній дисципліні. Навчальні комп'ютерні програми і електронні підручники дають можливість кожному студенту незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у навчальному процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль. Бути не пасивним спостерігачем, а активно одержувати знання і оцінювати свої можливості. По-перше, це можливість включати в них сучасні (у тому числі мультимедійні) способи подання інформації, у вигляді навчальних програм (із застосуванням засобів анімації). По-друге, можливість включати інтерактивні засоби контролю знань для перевірки (також і для самоперевірки). По-третє, при сьогодинньому складному стані з традиційними (друкованими) підручниками, їх електронна версія може бути легко розповсюджена для широкого кола користувачів без матеріальних витрат. Якщо при цьому підручник покласти на сервер, то до нього може бути забезпечений легкий доступ необмеженої кількості користувачів. Учасники навчального процесу починають одержувати задоволення від самого процесу навчання, незалежно від зовнішніх мотиваційних факторів. Цьому сприяє той факт, що при застосуванні інформаційних технологій, комп'ютеру передаються окремі функції викладача (репетитора), що здатний показати помилку, дати правильну відповідь, і повторювати завдання знову і знову. Це дозволяє звести до мінімуму вплив можливих негативних особистісних якостей викладача на навчальний процес.

Іншим аспектом застосування електронних підручників є інтерактивна взаємодія з учасниками навчального процесу за допомогою інформаційних комунікаційних мереж (Інтернет та локальних), що дозволяє надзвичайно розширити наукове коло спілкування та взаємодії [1, с.3].

Для подальшого опису можливостей і особливостей електронного підручника, дамо його коротку характеристику. Електронний підручник – електронний програмний комплекс з навчальним матеріалом і тестами з конкретного предмета. Електронний підручник не може бути зведений до паперового варіанту без втрати дидактичних якостей. Електронний підручник будується на гіпертекстовій основі та призначений для самостійного вивчення теоретичного матеріалу з курсу [2, с.190].

З іншого боку, електронний підручник являється інформаційною системою (програмною реалізацією) комплексного призначення, яка забезпечує за допомогою єдиної комп'ютерної програми, без звернення до паперових носіїв інформації, реалізацію дидактичних можливостей засобів інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) у всіх ланках дидактичного циклу процесу навчання: постановку пізнавального завдання; пред'явлення змісту навчального матеріалу; організацію застосування первинно отриманих знань (організацію діяльності по виконанню окремих завдань, в результаті якої відбувається формування наукових знань); зворотній зв'язок, контроль діяльності учнів; організацію підготовки до подальшої навчальної діяльності (завдання орієнтирів для самоосвіти, для читання додаткової літератури).

При цьому електронний підручник, забезпечуючи неперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання, надає теоретичний матеріал, організовує тренувальну навчальну діяльність і контроль рівня знань, інформаційно-пошукову діяльність, математичне і імітаційне моделювання з комп'ютерною візуалізацією і сервісні функції [2, с. 191].

Електронний підручник дозволяє вирішувати такі основні завдання: індивідуально переглядати, вивчати чи повторювати навчальний, методичний та інформаційно-довідковий матеріал; наочно представляти на екрані комп'ютера весь дидактичний матеріал та наочні посібники (схеми, малюнки, таблиці, графіки, текст і т.д.); здійснювати самоконтроль засвоєння змісту навчальних тем; отримувати інформацію з рекомендованої літератури; роздруковувати зразки планів проведення та методичні розробки по всіх темах і видах занять; розмножувати матеріали необхідні для проведення занять; отримувати методичні рекомендації з різних напрямків навчання; дізнаватися відомості про деякі технології, які застосовуються в інформаційній діяльності та інші відомості [3, с. 209].

Таким чином, можна зазначити, що основні завдання, які дозволяє вирішувати електронне видання поєднує завдання різноманітних засобів подання інформації (ЗМІ, різноманітних інтернет-ресурсів, теле- та радіо-телекомунікаційних систем подання інформації).

Для подальшого опису електронних посібників, розглянемо основні його форми, що існують на сьогодні [4, с.24]:

1. Стандартні електронні підручники – електронний текст, зміст якого є системою переходів на розділи і глави підручника. Електронні сторінки доповнено графічними зображеннями або анімацією, функціями гортання «вперед-назад» і «повернення до змісту». У більш складних

підручниках за допомогою гіперпосилань реалізована можливість швидкого переміщення на довідковий матеріал або інші параграфи підручника, пов'язані з поточним

2. Електронні енциклопедії – електронні сторінки з текстами і графічними зображеннями класичного енциклопедичного характеру. Головна перевага такої енциклопедії перед звичайними паперовими формами – система пошуку інформації (заснована на спеціальних програмних алгоритмах пошуку).

3. Електронні довідники-комплекси, що оснащені програмними алгоритмами з різними схемами пошуку (за змістом, ключовими словами та ін.). Вони можуть бути інтегровані в електронні підручники, тренажери та інші освітні ресурси.

4. Електронні репетитори – комплекси мультимедійних ресурсів, основу яких становить електронний довідник. Головна відмінність електронного репетитора від інших електронних підручників – це його цільове призначення.

5. Електронні самовчителі один з найефективніших засобів самоосвіти. Основу самовчителя складає електронний підручник, доповнений системою тренажерів та інтерактивних тестів для самоконтролю.

6. Термінологічні словники – різновид електронних словників, що являє собою електронну базу даних визначень з певної предметної області. Термінологічний електронний словник може бути як окремим модулем, так і інтегрований в інші мультимедійні ресурси.

7. Мультимедійні курси це комплекси ресурсів за певним розділом, пов'язаних за допомогою системи зв'язків і переходів між собою в єдиний освітній сценарій. Мультимедійний курс може бути використаний або на заняттях в аудиторіях, що оснащені комп'ютерною технікою або в схемі дистанційного навчання.

8. Комплекти електронних лекцій – різновид електронних навчальних матеріалів універсального характеру, що дозволяє викладачеві доповнювати і коригувати свої лекції, оформляти їх графічними та відеоматеріалами та інтерактивним змістом, розміщувати у вигляді електронних методичних посібників на сайті свого навчального закладу та використовувати у дистанційному навчанні.

Кожна із форм електронного підручника має свої особливості та може бути оптимізована для різноманітних дисциплін. Найбільш вдалим буде застосування одночасно декількох форм електронного підручника, що дасть змогу більш широко використати його можливості та охопити більший масив інформації з того чи іншого предмету.

Розглянемо основні формати електронних підручників. Вони поділяються на два основних види (як і всі електронні видання):

– HTML (Hyper Text Markup Language) – гіпертекстова мова розмітки сторінок, за допомогою якого створена велика кількість електронних документів, в тому числі, абсолютна більшість видань, що циркулюють в мережі Інтернет. Більшість електронних матеріалів, що циркулюють в мережі Інтернет, оформлені в HTML-форматі. Формат досить компактний і, поряд з текстом, дозволяє включати у видання ілюстрації і мультимедійні фрагменти. Відмінністю HTML-видання від звичайного тексту є те, що в них присутні спеціальні команди-теги, які вказують правила форматування документа при поданні інформації на екран монітора. Недоліком цього формату є чутливість до використовуваних в виданні шрифтів: відсутність потрібного шрифту на комп'ютері користувача викликає труднощі при перегляді документа, пов'язані з необхідністю заміни відсутньої шрифтової гарнітури.

– PDF (Portable Document Format), розроблений в 1993 році фірмою Adobe. PDF-формат дозволяє подолати бар'єр, пов'язаний із залежністю від встановлених на комп'ютерах шрифтів він є сторінково-орієнтованим та оптимізованим для користувача [4, с.21].

Головна перевага обох форматів – це можливість розміщення в тексті видання гіперпосилань, за якими здійснюються швидкі переходи як всередині даного видання, так і на зовні (інші документи та ресурси Інтернет). Зокрема, за допомогою гіперпосилання можна зв'язатися з автором або видавцем за допомогою електронної пошти, переглянути літературні джерела, на які посилаються в даному виданні, викликати ілюстрацію, яка пояснює сенс деякого текстового фрагменту і багато інше.

Стосовно можливостей застосування електронного підручника у навчальному процесі, можна сказати, що їх використання сприяє підвищенню ефективності навчання, що досягається завдяки широким зображувальним можливостям; збільшенню кількості інформації; моделюванню спільної діяльності учня і педагога на будь-якому етапі навчання; широкій діалогізації навчального процесу, розширенню кола об'єктів діалогу (об'єктами виступають будь-які компоненти задачі і аспекти її розв'язання); гнучкості. Впровадження цих засобів змінює співвідношення різних організаційних форм навчальної діяльності: збільшується частка самостійної, індивідуальної і групової роботи;

розширюється обсяг практичних і лабораторних робіт, насамперед пошукового та дослідницького характеру, підвищуються роль і значення позакласних занять [5, с. 309].

Описавши основні форми та властивості електронних підручників, можемо описати їх основні недоліки та переваги: робота з електронними підручниками активізує самостійне мислення користувача; можливість індивідуального налаштування процесу використання електронного підручника; електронний підручник сприйнятливий до нової інформації, оперативно можна вводити нововведення; доступ до кількох альтернативних підручників (джерел) з тої чи іншої тематики, включаючи закордонні джерела; використання мультимедійних можливостей, що дозволяє зробити вміст більш наочним, зрозумілим; Використання гіпертекстових посилань, що дозволяє миттєво відшукати потрібне поняття, в лічені частки секунди «перегорнути» багато сторінок досліджуваного тексту [6, с.9].

До недоліків можна віднести наступне: необхідне чітке планування і контроль за часом роботи користувача за комп'ютером, у відповідності до вимог організації їх безпечної роботи в організації чи навчальному закладі. Більшість педагогічних програмних засобів передбачають подання матеріалу у вигляді тексту, що дублює друковані засоби навчання, однак сприйняття тексту з екрану менш зручне та ефективне, ніж читання книги. Тому електронний підручник повинен не дублювати текстовий матеріал з друкованого підручника, а подавати його у вигляді інтерактивних опорних схем з доповненням наочними мультимедійними матеріалами, тез тощо [7, с. 16].

Форми контролю, які реалізуються з використанням електронних підручників, зменшують час живого спілкування, це може призвести до збіднення словникового запасу та можливого розвитку «комплексів. Тому при організації роботи з електронним підручником важливо використовувати засоби, які б включали і міжособистісне спілкування.

При підготовці навчального матеріалу для електронного підручника процес трансформації знань реалізується опосередковано через текст за схемою «знання автора» – текст – «знання читача» і, на жаль, допускає необоротні втрати на всіх його стадіях. Так, уже на першому етапі, що проходить ще без читача, створений автором текст містить не знання автора, а лише певні відомості про них. В електронному підручнику для зменшення зазначених втрат можуть бути застосовані прийоми додавання анімаційних акцентів на об'єктах, на які необхідно звернути увагу, а також звуковий супровід з поясненням процесу, що розглядається.

Отже, розглянемо найважливіші характеристики електронних підручників (за інформацією «Проекту майбутнього» у США): можливість персоналізації книг додаванням коментарів і маркуванням тексту – 63 %; самооцінювання – 62 %; можливість самоосвіти – 46 %; користування інформацією NASA і Google в реальному часі – 52 %; користування, в разі потреби, он-лайн-репетитором – 53 %; використання презентацій PowerPoint з електронних підручників – 55 %; ігрові елементи в навчанні – 57 %; застосування анімації і моделювання – 55 %; наявність відео – 51 %; можливість проводити відеоконференції – 30 %; підкасти – 34 %; створювати свої власні підкасти або відео – 48 % (анкетовано 300 тис. респондентів) [8].

З методичної точки зору, електронні підручники є ефективним навчальним ресурсом для вивчення різноманітних галузей знань, що піддаються глибокому структуруванню; для самостійної роботи учнів, дистанційного та екстернатного навчання; для використання на практичних і лабораторних заняттях; під час аналізу інформації та її графічної інтерпретації. Оскільки інформаційні технології розвиваються досить стрімко, то електронні підручники необхідно поєднувати з іншими інтерактивними технологіями навчання, як то webіаg (вебінар) – різновид онлайн-заняття, який дає змогу вчителю й учням класу спілкуватися як у текстовому форматі, так і аудіо- чи відео чатах [9, с. 157].

Завдяки електронному підручнику вчитель одержує можливість практикувати сучасні технології моніторингу, контролю та обліку навчальних досягнень учнів, уникаючи стомлюючої механічної роботи.

Отже, аналіз структурної організації, дидактичних функцій, переваг застосування та особливостей електронних підручників дозволяють зробити висновок про те, що вони є ефективним засобом навчання, впливають на особистісний розвиток студента, його якісну підготовку, сприяють підвищенню рівня зацікавленості користувачів (студентів чи учнів). Використання електронних підручників у навчальному процесі забезпечує: розвиток творчого, інтуїтивного мислення; формування естетичного виховання за рахунок використання можливостей графіки, мультимедіа; розвиток комунікативних здібностей; формування умінь приймати оптимальне рішення; формування інформаційної компетентності і інформаційної культури. У сучасній освіті їх застосування набирає все більшої популярності, що дозволяє оптимізувати загальний процес навчання в нашій країні. Однак, зважаючи на усі «за» і «проти», можна зробити висновок, що електронні підручники маючи свою специфіку і сприяючи вирішенню ряду проблем під час роботи з навчальною інформацією, можуть бути ефективним доповненням до інших засобів

навчання, а не бути їхньою цілковитою заміною. Тому професійне комбінування цих засобів з електронним підручником і зумовлює розширення можливостей викладача, забезпечує гнучкість навчального процесу та підвищення якості освіти в нашій державі.

Список використаних джерел

1. Ибрагимов И. М. Информационные технологии и средства дистанционного обучения / И. М. Ибрагимов; под ред. А. Н. Ковшова. – М.: Академия, 2005. – 224 с.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навчальний посібник / М. Ю. Кадемія, І. Ю. Шахіна. – Вінниця, ТОВ «Планер». – 2011. – 220 с.
3. Усик В. В. Розробка електронного підручника як один із засобів підвищення ефективності навчання у вищих учбових закладах / В. В. Усик, О. М. Астапов // Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. – 2011. – № 2. – С. 209–212.
4. Вуль В. А. Електронні видання / В. А. Вуль. – М.СПб.: Изд-во «Пет-ский институт печати», 2001. – 308 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н. П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
6. Беляев М. И., Гриншкун В. В., Краснова Г. А. Технология создания электронных средств обучения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://uu.vlsu.ru/files/Tekhnologija_sozdaniya_EHSO.pdf.
7. Вембер В. П. Методичні основи проектування та використання електронного підручника з інформатики для загальноосвітньої школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 «теорія і методика навчання (інформатика)» / Вембер В. П.; НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 20 с.
8. Полянський П. Про переваги і вразливі місця електронних підручників [Електронний ресурс] / П. Полянський // Освіта.ua. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/school_today/16840/
9. Федорчук В. Інтерактивні технології та їх використання у навчальному процесі вищої школи / В. Федорчук // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2009. – Ч. 3. – С. 180–185.

Игорь Гайдаенко

ЭЛЕКТРОННЫЙ УЧЕБНИК КАК НОВЫЙ СПОСОБ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

В современных условиях развития общества, большое внимание уделяется информатизированному сопровождению любой профессиональной деятельности. Применение новых средств обмена информацией позволяет упростить процесс профессионального обмена знаниями и опытом. Прежде всего, это актуально в учебном процессе, где используются учебные и тестирующие программы по различным дисциплинам. Анализ особенностей структурной организации, дидактических функций и преимуществ применения электронных учебников позволяют показать их эффективность для повышения уровня заинтересованности пользователей и положительное влияние на личностное развитие студента, его качественную подготовку в процессе обучения.

Ключевые слова: электронный учебник, учебный процесс, информационно-коммуникационные технологии, дисциплины, профессиональная деятельность.

Igor Gaidaienko

ELECTRONIC TEXTBOOKS AS A NEW METHOD OF PRESENTATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

In modern conditions of society development, great attention is paid to computerized support of any professional activity. The use of new information exchange tools to simplify the process of professional knowledge and experience. First of all, it is important in the learning process, which uses the training and testing programs in various disciplines. Analysis of the features of the structural organization, didactic functions and benefits of the use of e-books allow you to show their effectiveness in contributing to raising the interest of users and positive impact on the personal development of students, its high-quality training in training.

Key words: electronic textbook, educational process, information and communication technologies, discipline, professional activity.